

Szigetelés Diagnosztikai Konferencia

2012. 10. 10-12.

**TURBÓGENERÁTOR
DIAGNOSZTIKA**

„Mit érhetünk el a vizsgálatokkal”

Turbógenerátorok sajátosságai

- Nagy, összetett igénybevételek, a megengedett felső határokon.
- Speciális anyagok és technológiák.
- Magas kihasználás, hosszú élettartam.
- Kiemelkedő üzembiztonsági elvárások.
- Jelentős termelési érték.
- A forgórész a generátor leginkább elhasználódó eleme, az állórész elhasználódása lassabb.
- Hosszú élettartama felújításokkal tovább hosszabbítható.

A generátorok megfelelőségének biztosítása

- Tervezés, gyártás, anyagok
- Üzemeltetési szabályok, gyártói előírások
- A műszaki állapot vizsgálata és ismerete
- Rendszeres karbantartások
- Felújítás, élettartam kiterjesztés

„Alapelvek” generátorokkal végzendő tevékenységek során

- Ami jól működik azon ne változtass!
- Kipróbált, bevált, referenciával igazolt technológiák, anyagok, tevékenységek, konstrukciók, szakcégek alkalmazhatók csak.
- Az alkalmazott eljárások, konstrukciók feleljenek meg napjaink turbógenerátor gyártási, állapot fenntartási színvonalának.

Turbógenerátor diagnosztika

- A megfelelő műszaki állapot biztosítását elősegítő egyik eszköz, (de nem csodaszer)
- Rendszeres, teljes körű alkalmazása szükséges
- Tervezhetőséget, költség optimalizálási lehetőséget biztosít

Mit várhatunk a diagnosztikától

- Rosszul használva** (időnként egy-egy vizsgálat trend és összefüggések nélkül, nem megfelelő mérések) **keveset**.
- Rendszerben, integrált módon** alkalmazva már többet, a degradációk, időbeli trendek felismerését.
- A diagnosztika nem oldja meg, csak felfedi a problémákat.**

Diagnosztika helyes alkalmazása

- Mérések és vizsgálatok technikai ismerete.
- Az alkalmazott diagnosztikai módszerek egyedi és rendszerszintű ismerete.
- Megfelelő vizsgáló eszközök.
- A vizsgált generátor konstrukció ismerete.
- Tapasztalat a kapott eredmények kiértékelésében.

A generátor szétszereléses és vizuális vizsgálatának fontossága

---

- Műszeres vizsgálattal csak a kifejlődött degradációkat észlelhetjük.
- A degradációk kialakulásuk kezdetén nem adnak jól mérhető elváltozásokat, de vizuálisan, manuálisan már jól észlelhetők.
- Szétszerelt állapotban végzett, részben vizuális, manuális vizsgálattal a kezdődő hiba folyamatok is felismerhetők.

Turbógenerátor kialakítása

Nagytejesítményű turbógépcsoport

Turbógenerátor

Állórész és forgórész

Diagnosztika vizsgálatok rendszere

- A generátorok üzemeltetési, leállási ciklusaihoz illeszkedik.
- A berendezés állapotát figyelembe veszi.
- Hazai gyakorlatban általánosan ismert és elfogadott módszereken alapul.
- Nemzetközi összehasonlításban is megállja a helyét.
- Biztosítja az állapot meghatározáshoz, trend elemzéshez szükséges adatokat.

Diagnosztika vizsgálatok felosztása a generátor üzemállapota alapján

---

- Üzem alatti vizsgálatok
- Leálláskor elvégzendő ellenőrzések
- Szétszerelt állapotban végzendő vizsgálatok
- Visszaindulás alatti vizsgálatok

Diagnosztika vizsgálatok felosztása a vizsgálatok besorolása alapján

---

VIZSGÁLATOK FAJTÁJA SZERINT

- Villamos vizsgálatok
- Nem villamos vizsgálatok (mechanikai, hidraulikai, termikus, vizuális, stb.)

VIZSGÁLATI CIKLUSIDŐ SZERINT

- Nagyrevíziókor, kisrevíziókor, ill. rövidebb ciklusban végzendő vizsgálatok

Egy nagyteljesítményű turbógenerátor általános diagnosztikai vizsgálatai

---

- **1. Leállítás előtt, forgó állapotban elvégzendő vizsgálatok**
  - 1.1. A csapágyrezgések mérése
  - 1.2. Az állórész-ház rezgés mérése
  - 1.3. A gépben levő hidrogén szennyezőinek vizsgálata, nedvességmérés
  - 1.4. Tekercshűtővíz vezetőképességének, kémiai paramétereinek ellenőrzése
  - 1.5. A tengelyzárok olajforgalma (névleges fordulatszámon)
  - 1.6. A tengelyzár olajnyomás viszonyok vizsgálata (névleges fordulaton)
  - 1.7. A tengelyzár hőmérsékletek mérése.
  - 1.8. Az állórész horony hőmérők, gázhőmérők ellenőrzése
  - 1.9. Üresjárási karakterisztika felvétele
  - 1.10. Forgórész impedancia mérés $Z = f(n)$
  - 1.11. Tengelyfeszültség mérése
  - 1.12. Fluxus szondás vizsgálat

Egy nagyteljesítményű turbógenerátor általános diagnosztikai vizsgálatai

- 2. A leállítás után, a szétszerelés megkezdése előtt elvégzendő vizsgálatok
  - 2.1. A csúszógyűrűk mechanikai vizsgálata
  - 2.2. A turbina és a generátor közötti tengelykapcsoló beállításának vizsgálata.
- 3. A generátor szétszerelt állapotában elvégzendő vizsgálatok.
  - 3.1. Az állórész lemeztest vizsgálata
    - 3.1.1. Lemeztest zárlat vizsgálat (gyűrű fluxus teszt), csak kivételes esetekben
    - 3.1.2. Alacsony fluxusú vaszárlat vizsgálat (EL-CID)
    - 3.1.3. Lemeztest összefogó csavarok meghúzotttságának, biztosításának ellenőrzése
    - 3.1.4. Lemeztest összefogó csavarok szigetelésének ellenőrzése
    - 3.1.5. Lemeztest lazulások felderítése
    - 3.1.6. Lemeztest végzónák vizsgálata.
    - 3.1.7. Megfogó, szorító rendszer, árnyékoló tárcsa mechanikai integritásának vizsgálata

Egy nagyteljesítményű turbógenerátor általános diagnosztikai vizsgálatai

---

- 3.2. Állórész tekercselés vizsgálata
  - 3.2.1. Állórész tekercselés szigetelési ellenállásának mérése
  - 3.2.2. Állórész tekercselés ohmos ellenállásának, impedanciájának mérése
  - 3.2.3. Állórész tekercselés potenciálvezérlés ellenállásának mérése
  - 3.2.4. A vízhűtésű tekercselés hermetikusságának ellenőrzése
  - 3.2.5. Az állórész tekercselés mechanikai integritásának vizsgálata
  - 3.2.6. A szigetelés veszteségi tényezőjének mérése
  - 3.2.7. Részleges kisülés mérés
  - 3.2.8. Az ékelés feszességének ellenőrzése, mérése
  - 3.2.9. Tekercsfejek integritás és megfelelés vizsgálat
  - 3.2.10. Állórész tekercselés feszültségpróbája (szükség esetén)

Egy nagyteljesítményű turbógenerátor általános diagnosztikai vizsgálatai

- 3.3. Forgórész
- 3.3.1. *A forgórész tömb felületének vizsgálata*
- 3.3.2. *A horonyékek helyzetének és az ékelés feszességének ellenőrzése*
- 3.3.3. *A bandázsgyűrűk vizsgálata (repedés mentesség, stb.)*
- 3.3.4. *A tekercselés és a tekercsfejek alatti szellőző járatok ellenőrzése.*
- 3.3.5. *A tekercsfej mechanikai integritás vizsgálata*
- 3.3.6. *Szigetelési ellenállás mérés a forgórészen*
- 3.3.7. *A tekercselés ohmos ellenállásának és impedanciájának mérése*
- 3.3.8. *A tekercselés feszültségpróbája (szükség esetén)*
- 3.3.9. *Hidrogén hűtésű gépeknél a tömítő felületek vizsgálata*
- 3.3.10. *A csaphelyek vizsgálata*
- 3.3.11. *Hidrogén hűtésű gépeknél a forgórész gáztömörségének ellenőrzése*
- 3.3.12. *RSO (lökőhullámú menetzárlat) vizsgálat*
- 3.3.13. *$\Theta = [Hdl]$, hornyonkénti gerjesztés vizsgálat*

Egy nagyteljesítményű turbógenerátor általános diagnosztikai vizsgálatai

---

- 3.4. Hidrogén hűtésű gépeknél a tengely tömítő rendszer vizsgálata
  - 3.4.1. *Futó felületek vizsgálata*
  - 3.4.2. *Geometria, illeszkedés, stb. vizsgálata*
- 3.5. Csapágyak, pajzsok
  - 3.5.1. *A csapágy fehérfém kiöntésének ellenőrzése*
  - 3.5.2. *A csapágycsésze és a csapágybak illeszkedésének vizsgálata*
  - 3.5.3. *A pajzs perem illeszkedésének ellenőrzése*
- 3.6. A hűtők vizsgálata
  - 3.6.1. *A hűtés hatékonyságának ellenőrzése*
  - 3.6.2. *A hűtők szivárgáspróbája*
  - 3.6.3. *A hűtő általános állapotának ellenőrzése*
- 3.6. Segédüzemi rendszerek vizsgálata

Egy nagyteljesítményű turbógenerátor általános diagnosztikai vizsgálatai

---

- **4. Közvetlenül az összeszerelés előtt végzendő vizsgálatok**
  - 4.1. A állórész tekercselés szigetelési ellenállásának mérése
  - 4.2. A forgórész szigetelés ellenállásának mérése
  - 4.3. A forgórész impedancia ellenőrzése
  - 4.4. A forgórész feszültségpróbája (csak szükség esetén)
- **5. Összeszerelés közben és utána, álló állapotban végzendő próbák**
  - 5.1. A tengely beállításának ellenőrzése
  - 5.2. Az tengelyemelés működésének ellenőrzése
  - 5.3. Az ellenállás hőmérők ellenőrzése
  - 5.4. Hidrogén tömítő rendszer vizsgálata összeszerelt gépen álló állapotban
  - 5.5. Szigetelten szerelendő elemek szigetelési ellenállásának mérése

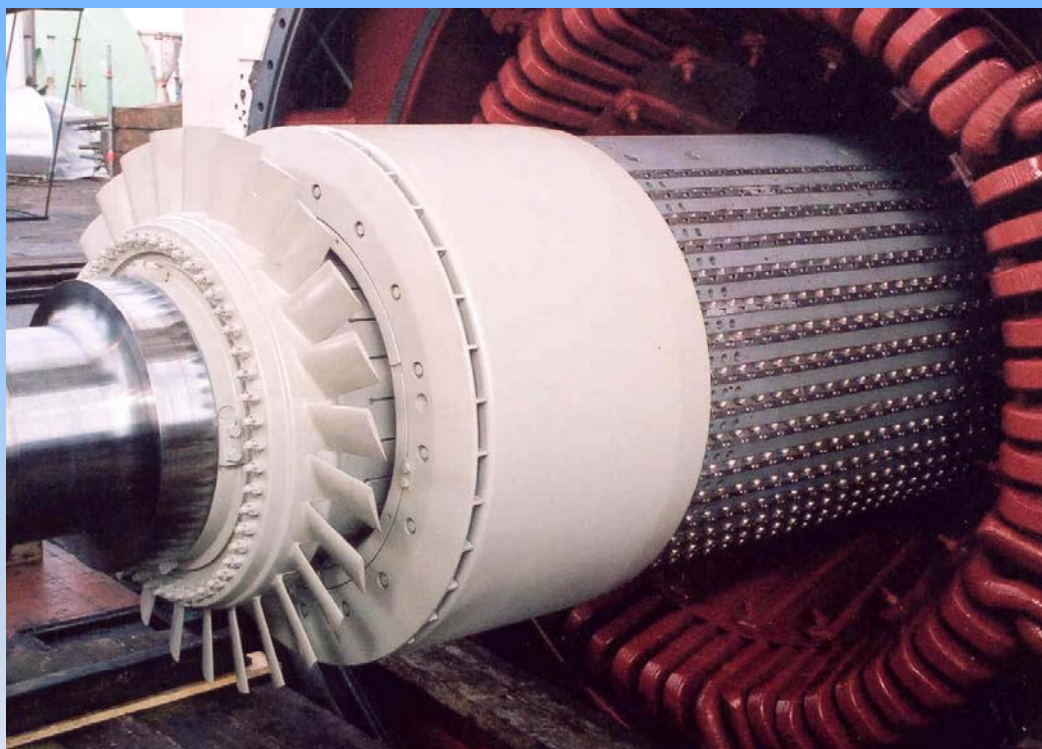
Egy nagyteljesítményű turbógenerátor általános diagnosztikai vizsgálatai

---

- **6. Forgó állapotban elvégzendő mérések, vizsgálatok**
  - **6.1. Forgó állapotú impedancia vizsgálata, $Z=f(n)$ diagram felvétele**
  - **6.2. Csapágyak rezgésmérése**
  - **6.3. Üresjárási karakterisztika felvétele**
  - **6.4. Hidrogén tömítő rendszer jellemzőinek felvétele**
  - **6.5. Segédüzemi rendszerek helyes működésének vizsgálata**
  - **6.6. Forgó állapotú RSO (lökőhullámú menetzárlat) vizsgálat**
  - **6.7. Fluxus szondás vizsgálat (forgórész menetzárlat vizsgálat)**

Egy menetzárlat története

A meghibásodotthoz hasonló turbógenerátor
állórész és forgórész

Egy menetzárlat története

Hidrogén és víz hűtésű 220 MW-os turbógenerátor vizsgáltunk.

Statikus gerjesztő beépítése miatt a rotor tekercselés szigetelésének megerősítése 1997-ben.

Diagnosztikai vizsgálatok alapján hibátlan a forgórész.

Új forgórész menetzárlat vizsgálati módszerek bevezetése:

RSO- lököhullámú menetzárlat vizsgálat,

Fluxus szonda - forgórész hornyok szórt mágneses mezejének vizsgálata

Az addig hibátlan forgórészen RSO rendellenesség („nagy ellenállású” nem fémes menetzárlat) észlelése.

Előzmények

Egy menetzárlat története

2001. Döntés diagnosztikai vizsgálatok kiértékelése és a tapasztalatok alapján:

Fokozott gondossággal a forgórész üzemeltethető.

2001-2008 években a vizsgálatok szerint változatlan a forgórész állapota: kisellenállású fémes zárlat nem észlelhető

2009-2010. Kisebb romlás miatt gyakorított ciklusú hibavizsgálatok. Fémes zárlat nem azonosítható.

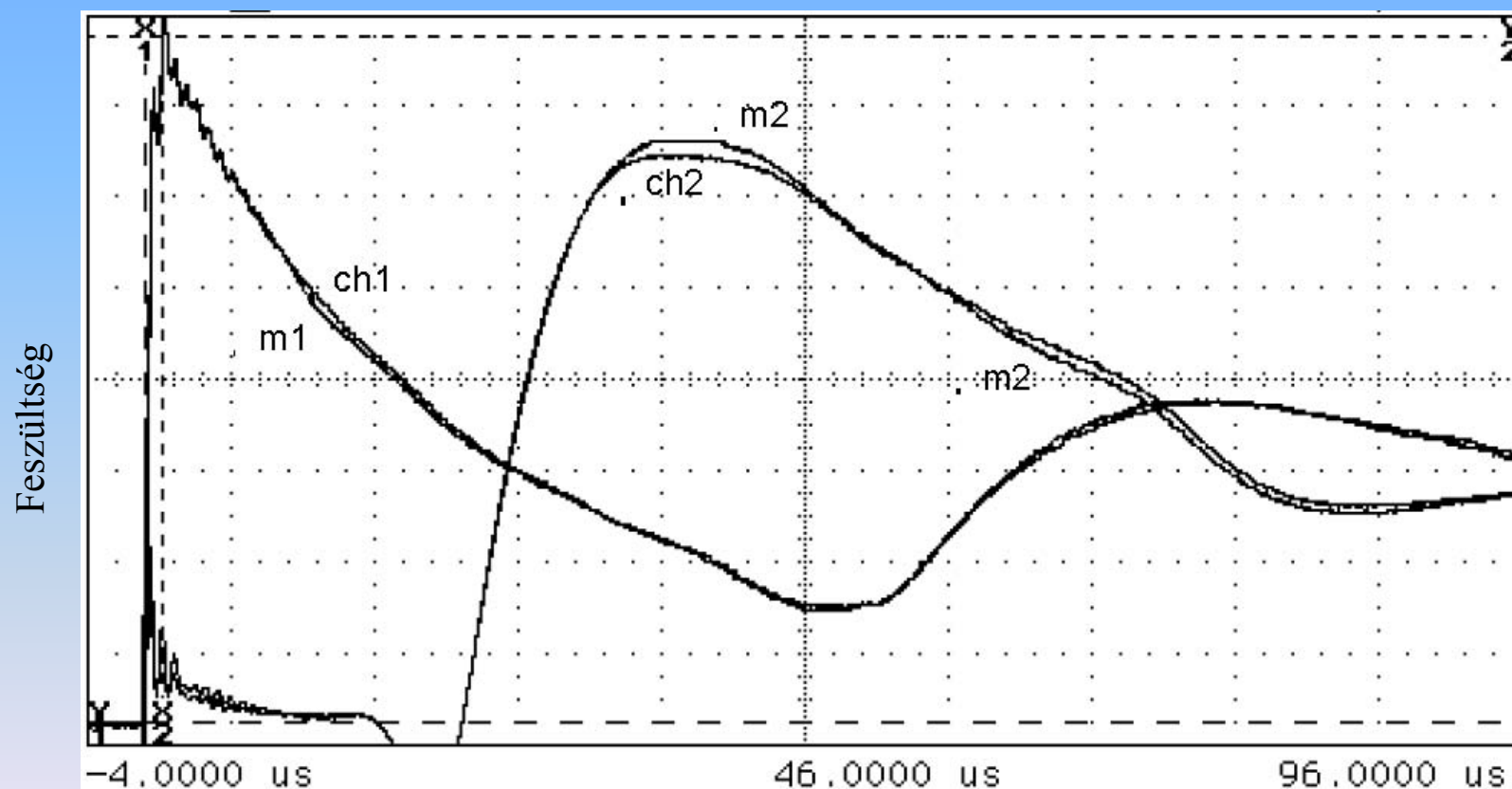
2011. Jelentős romlás, mindegyik vizsgálat (RSO, $Z=f(n)$, fluxus szonda) kifejlődött fémes menetzárlatot mutat.

Kímélő üzem (forgógépes gerjesztés, igénybevételek mérséklése) a forgórész 2012 évi gyári javításig.

2012. Gyári felújítás.

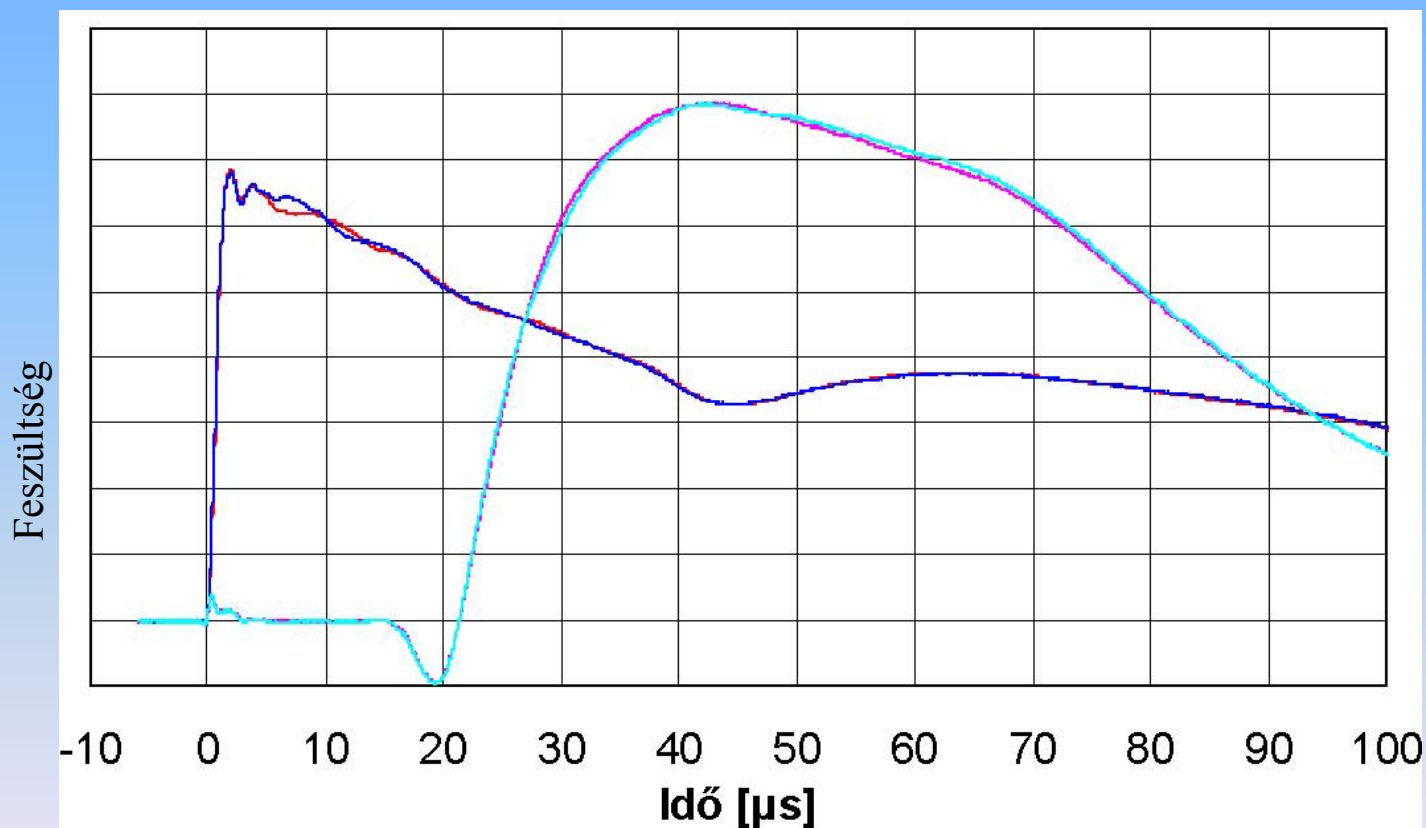
Hibatörténet

Egy menetzárlat története

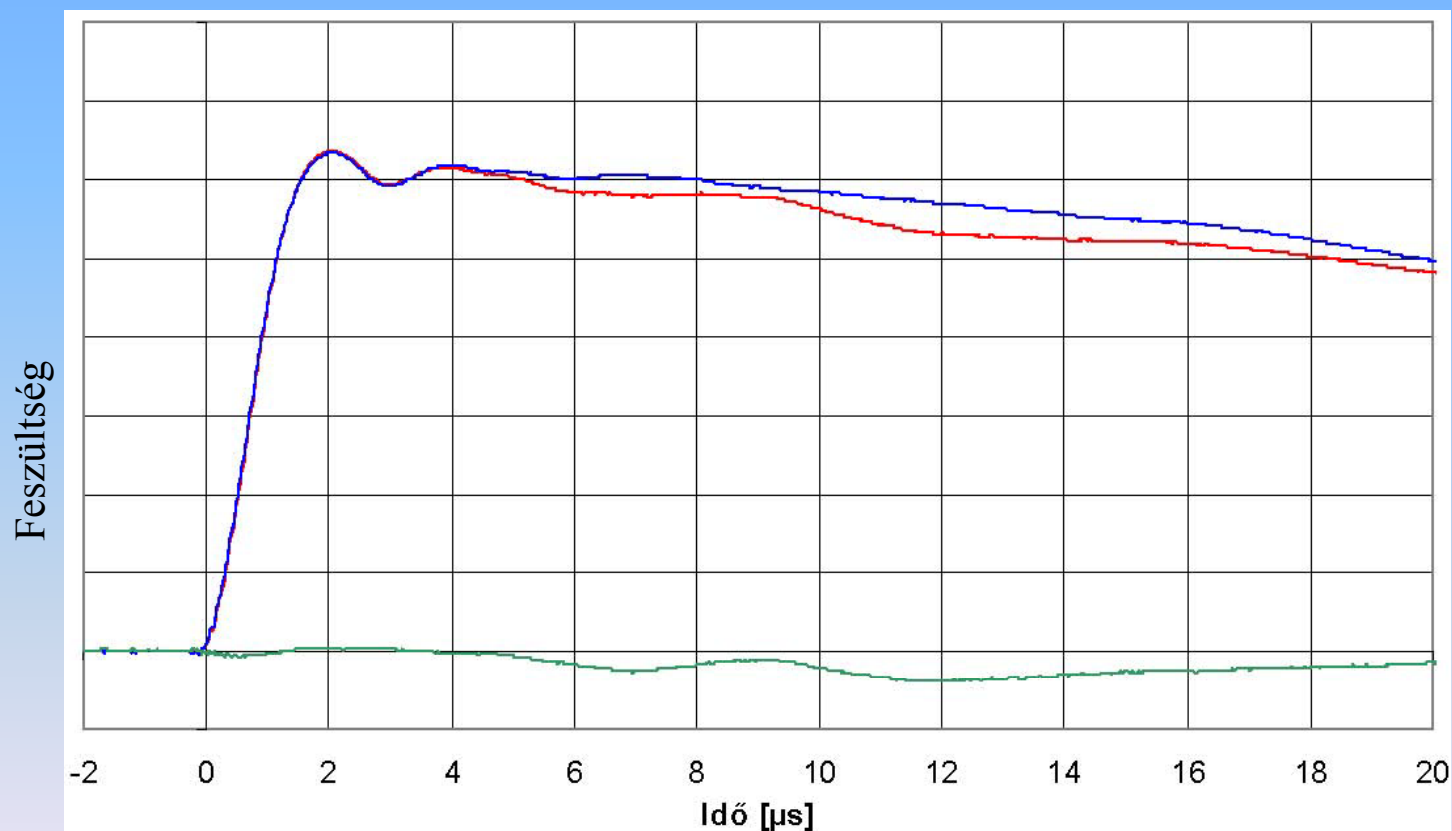
2001. RSO vizsgálat

Egy menetzárlat története

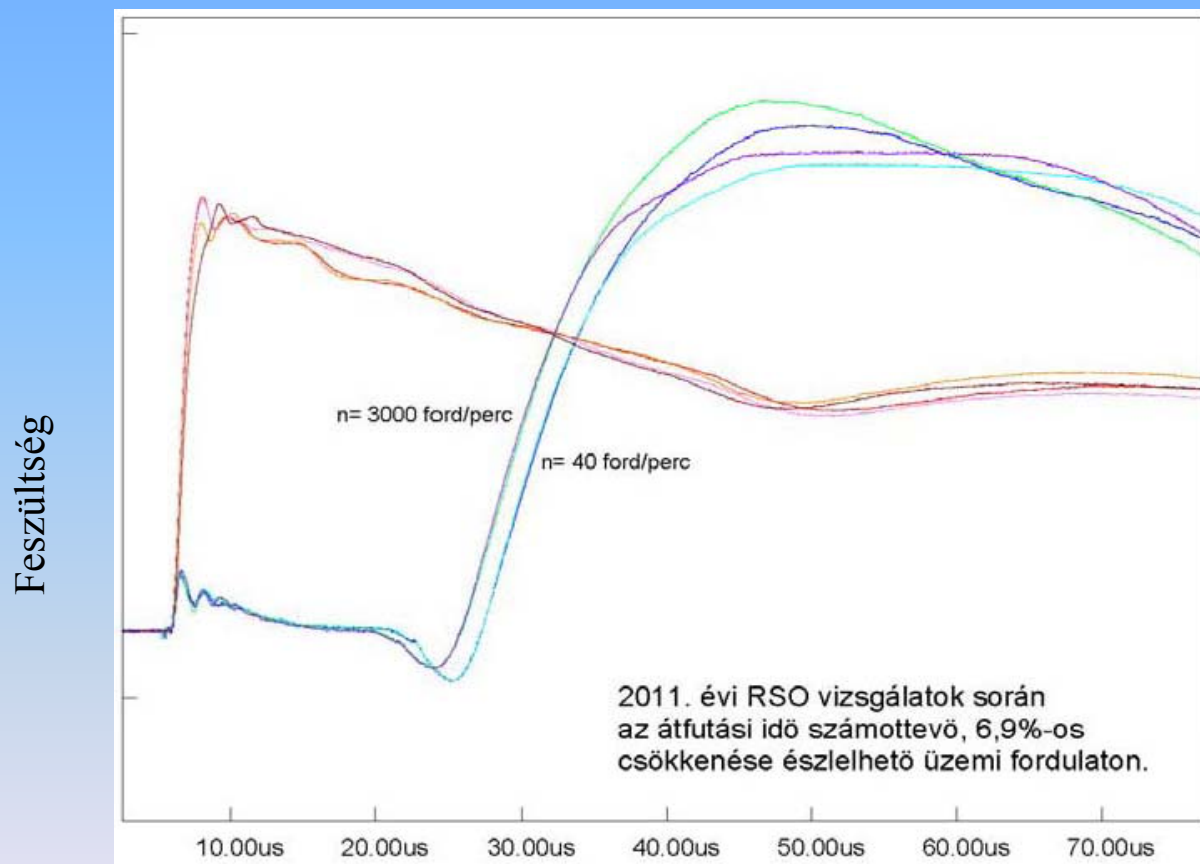
2009. RSO vizsgálat

Egy menetzárlat története

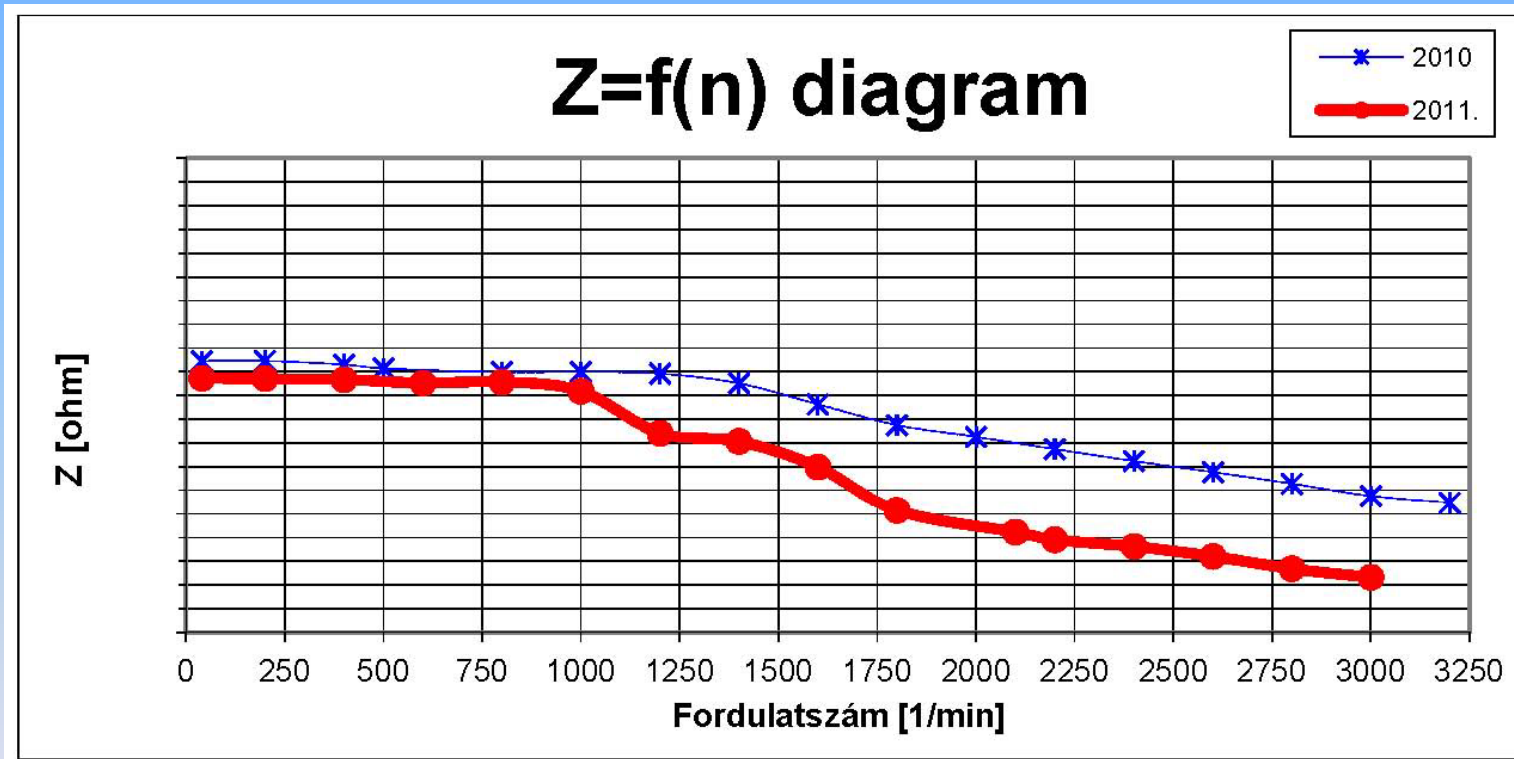
2011. RSO vizsgálat

Egy menetzárlat története

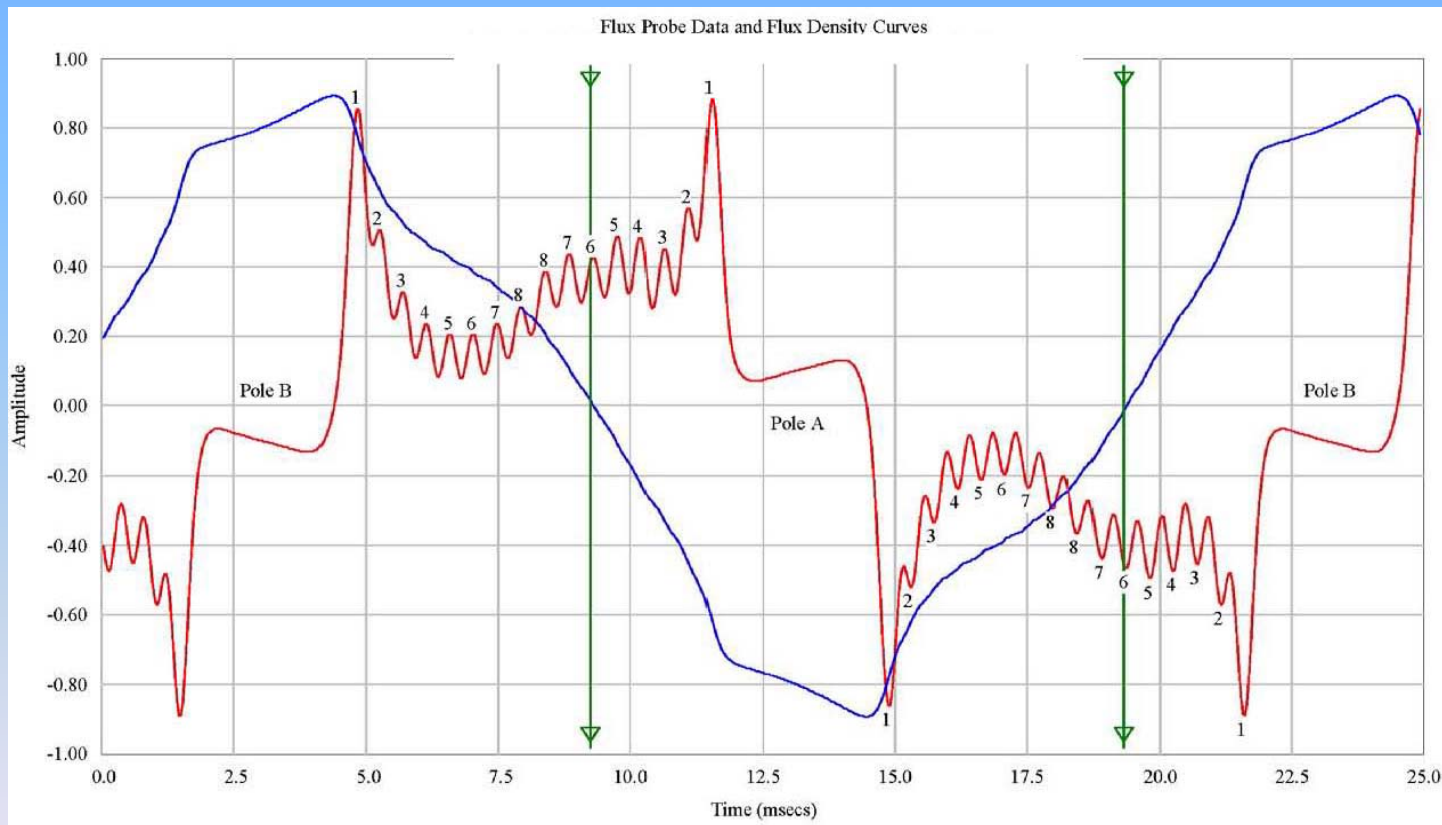
2011. RSO vizsgálat

Egy menetzárlat története

2011. Z=f(n) vizsgálat

Egy menetzárlat története

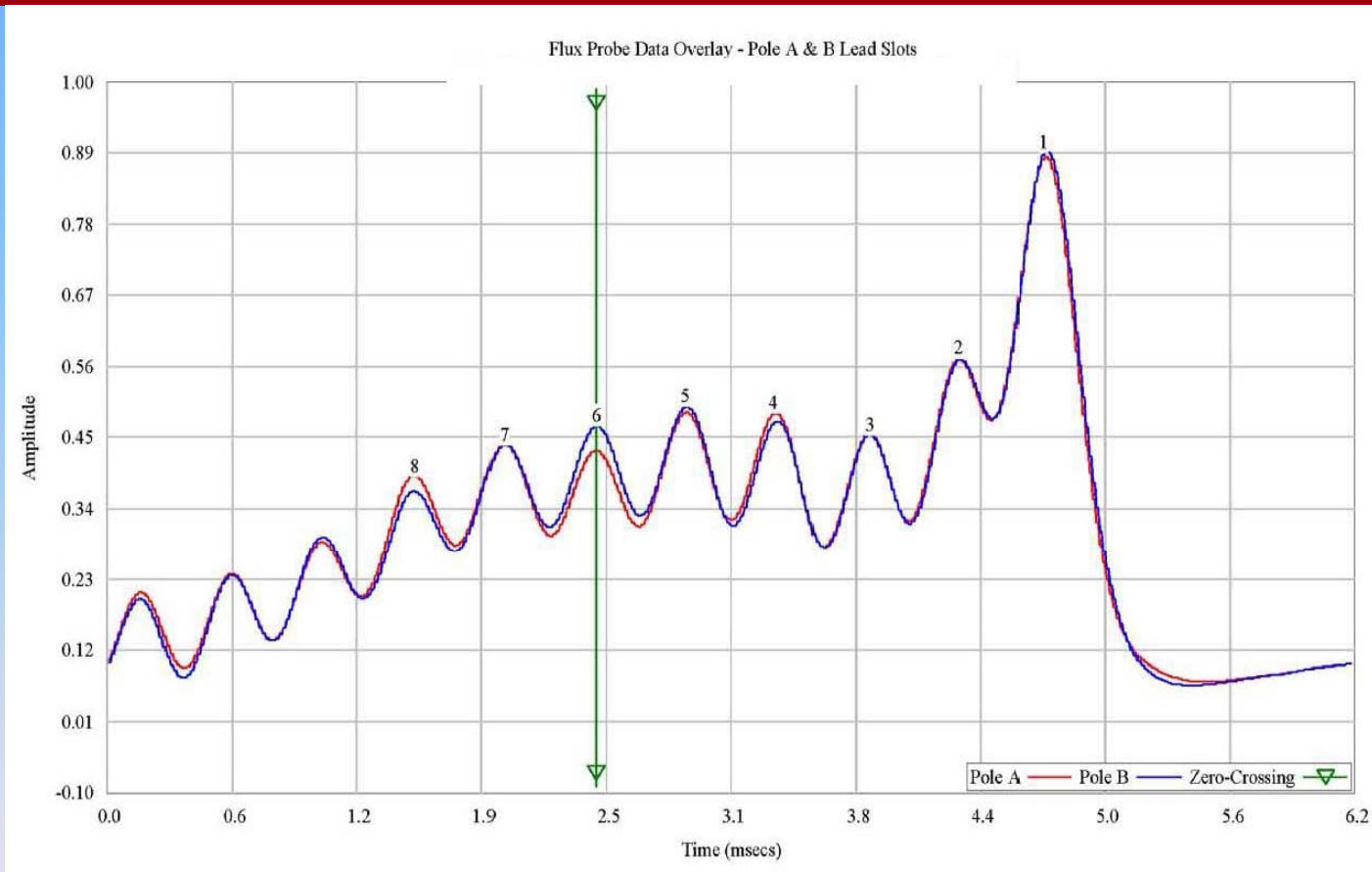

— Fluxus szonda jele

— Légrésindukció

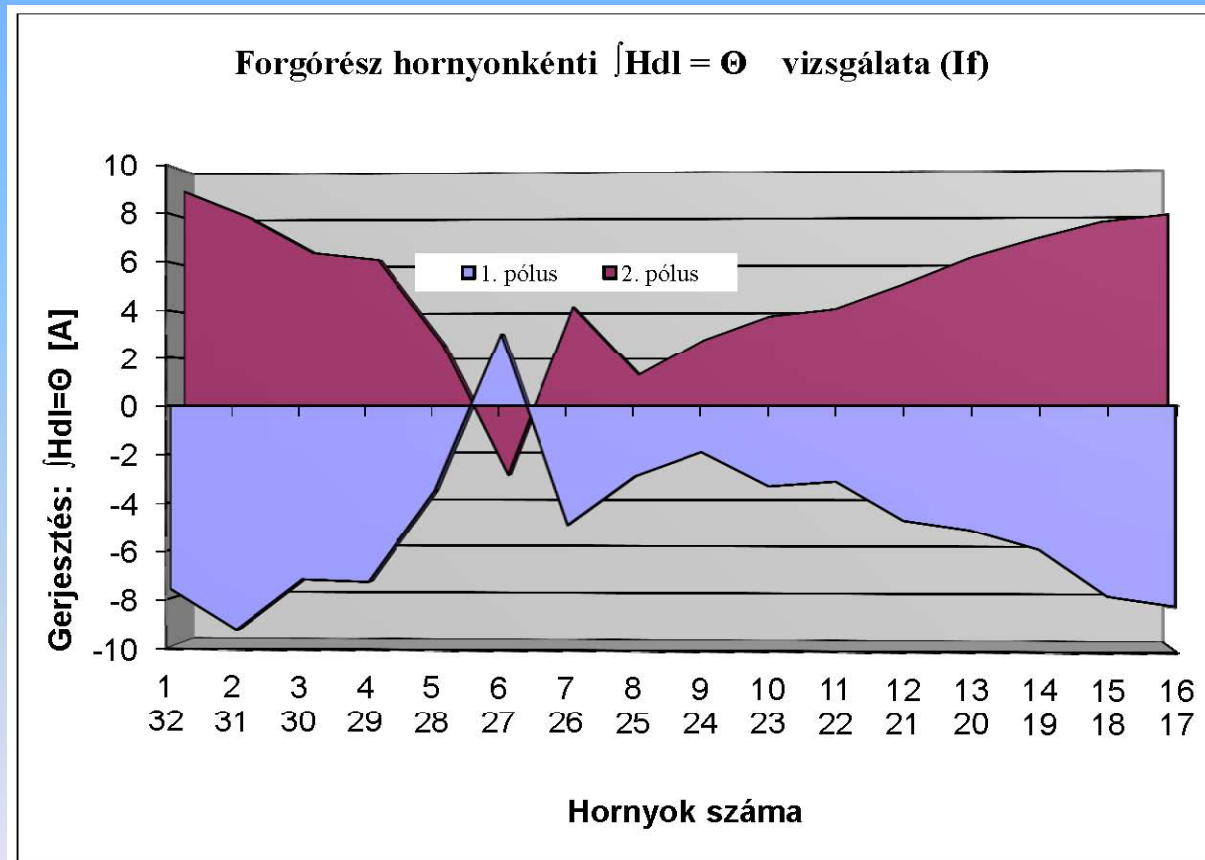
2011. Fluxus szondás vizsgálat

Egy menetzárlat története

2011. Fluxus szondás vizsgálat

Egy menetzárlat története

2012. hornyonkénti $\int Hdl = \Theta$ vizsgálat

Egy menetzárlat története

Melegedési nyomok a tekercsfejben javítás előtt

Egy menetzárlat története

---

6. tekercs menetzárlata

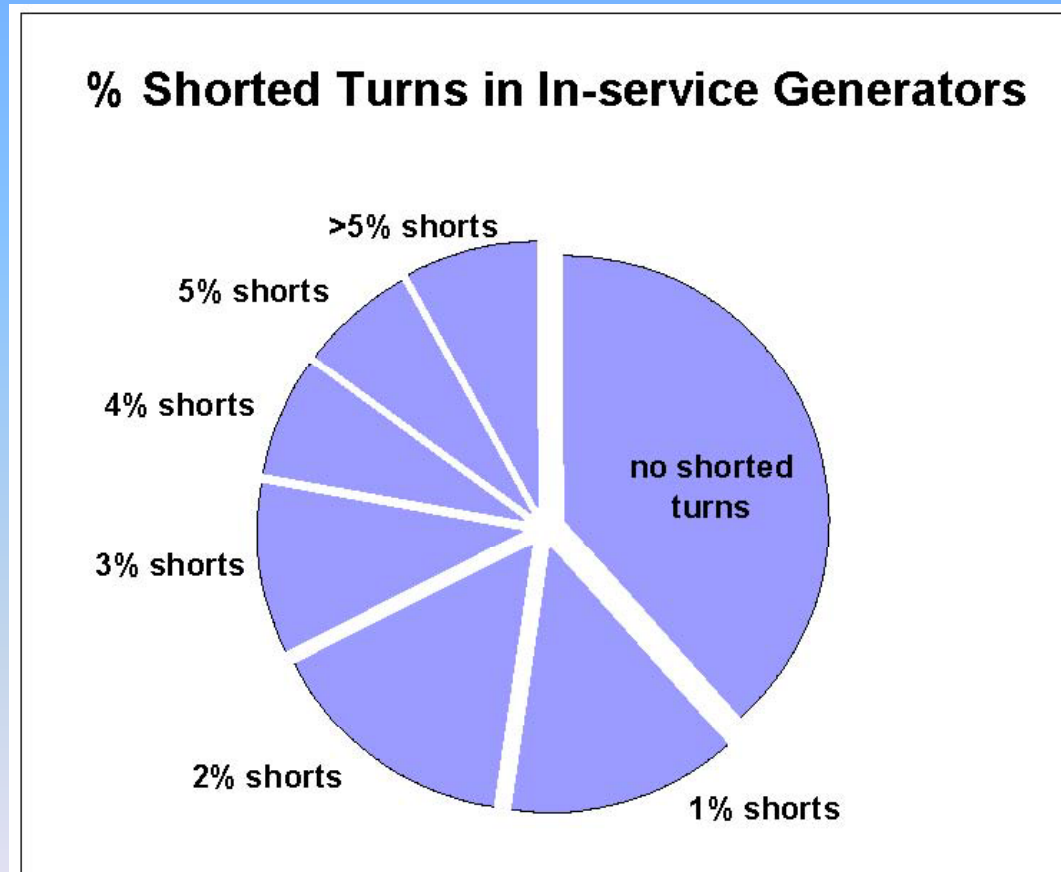
Egy menetzárlat története

---

8. tekercs menetzárlata

Egy menetzárlat története

Szakirodalmi adat forgórész menetzárlatokról

Egy menetzárlat története

ÖSSZEFOGLALVA:

Ismert rendellenességgel üzemelt a forgórész 10 évet.

Fémes menetzárlat észlelésekor ütemezésre került a gyári javítás.

Fémes menetzárlattal, kímélő üzemben, forgógépes gerjesztéssel üzemelt több hónapot a forgórész az ütemezett gyári felújításig.

A meghozott döntésekben fontos szerepe volt a diagnosztikának, az adott forgórész konstrukció ismeretének és a menetzárlat kifejlődésével kapcsolatos tapasztalatoknak.

A diagnosztika az elvárt eredménnyel járt: feltárta a degradációt és annak trendjét, veszélyességét, biztosította az üzembiztonság és a költségek összehangolását, optimalizálását.

Kérdések?

KTT Mérnöki Iroda Kft.

